

„Práce prezentované na výstave, nás nabádajú k otvorenosti, ku kritickému uvažovaniu, no zároveň i k sebakritike.“

Okrem vystúpení jednotlivcov je však veľmi dôležitá aj kolektívna aktivita. Túto skutočnosť si stále viac naliehavo uvedomuje aj umelecká scéna, ktorá bola tradične skôr individualistická a vzájomne konkurenčne zameraná. Je zrejmé, že pokiaľ chce súčasné umenie zastávať dôležité postavenie a neprehovárať len z „okraja“, je nutná solidarita, kolektívna organizácia a vznesenie konkrétnych požiadaviek na priestory, financovanie či umeleckú slobodu. Na výstave sú zastúpené aj niektoré zoskupenia a kolektívne iniciatívy, ktoré vznikli v nedávnom období práve na týchto základoch.

Odvolávanie sa na Havlov odkaz je na výstave zároveň kriticky reflektované v diele Martina Piačeka nazvanom *Václav Havel: Vymývanie* (2014, 2019). Malé busty Havla sú vo forme mydla. Proces vymývania môže odkazovať k postupnému rozpúšťaniu ideálov, ku ktorému dochádza prostredníctvom manipulácie s odkazom, ale aj reálnou politickou činnosťou osobností. Umývanie rúk Havlom je však aj symbolickou kritikou účelového narábania s odkazmi minulosti. Dielo pracuje, podobne ako Havlove drámy, s humorom a iróniou, ktoré sú častým nástrojom umenia s politickým odkazom. Piačeko-vo dielo, rovnako ako aj ostatné práce prezentované na výstave, nás nabádajú k otvorenosti, ku kritickému uvažovaniu, no zároveň i k sebakritike.

Prechádzka po výstave je – rovnako ako posledných tridsať rokov novodobých dejín – „prechádzkou“ po ceste, smerujúcej od revolučných ideálov cez predstavu o konci veľkých rozprávání a konci dejín až k pochopeniu, že demokracia je stav, ktorý nie je udržiavaný automaticky, ale vyžaduje aktivitu každého z nás. Umelkyne a umelci nám pripomínajú, že sloboda prejavu nie je len o slobode, ale aj o osobnej a kolektívnej zodpovednosti za stav sveta.

MARTIN PIAČEK: Václav Havel: Vymývanie, 2014, séria 5 fotografií, každá 400 x 200 cm, foto: archiv galérie Artwall

LENKA KUKUROVÁ (*1978, Košice, Slovenská republika) je kurátorka, umelecká kritička a aktivistka. Venuje sa skúmaniu politického umenia a umeleckého aktivizmu, čomu bola venovaná aj jej dizertačná práca (Univerzita Karlova, 2012). Spolupracuje s neziskovými organizáciami zameranými na ľudské práva a ekológiu. Organizovala niekoľko skupinových medzinárodných výstav orientovaných na aktuálne spoločenské témy: napr. utečenecká problematika, nacionalizmus, feminizmus, ekológia, cyklistická doprava a pod. Pôsobí ako spolukurátorka pražskej Galerie Artwall, ktorá je umiestnená vo verejnom priestore a špecializuje sa na politické umenie. Publikuje v českých a slovenských umeleckých, aj neumeleckých periodikách. Žije v Lipsku.

KHB
Kunsthalle
Bratislava

OTVORENÉ
Pon: 12:00 – 19:00 hod.
Uto: zatvorené
Str: 13:00 – 20:00 hod.
Štv – Ned: 12:00 – 19:00 hod.

Vstup voľný

Kunsthalle Bratislava
Nám. SNP 12, 811 06 Bratislava
Slovenská republika

www.kunsthallebratislava.sk

Poverená riaditeľka KHB: Nina Vrbanová
Edičné aktivity: Erik Vilím
Grafický dizajn: Eva Šimovičová
3D-modeling: Juraj Mydla
Architektúra výstavy: Stano Masár
Produkcia a inštalácia: Magdaléna Fábryová, Marcel Mališ, Martin Angelov, Michal Bôrik, David Ursíny, Alexandra Barth, Adam Korcsmáros, Roman Bicek, Katarína Marková
Vzdelávacie programy: Daniela Čarná, Lucia Kotvanová
Sprievodné programy: Darina Ondrušová
Médiá / PR: Zuzana Böhmerová
Administrácia: Jana Babušíaková

S finančnou podporou

Partner osvetlenia fasády

Partner výstavy

Mediálni partneri

WebNoviny

RÁDIO DEVIN

Umelci a umelkyne:

Darina Alster & Tamara Moyzes, Dalibor Bača, Zbyněk Baladrán, Blažej Baláž, Pavlína Fichta, Čierna, Jiří Černický, Eva Filová, Daniel Fischer, Andreas Gajdošík, Guma Guar, Oto Hudec, Anetta Mona Chiša & Lucia Tkáčová, Peter Kalmus, Kassaboys, Michal Kindernay, Krištof Kintera, Šymon Kliman, Lenka Klodová, Zdena Kolečková, Jan J. Kotík, Marie Lukáčová, Marcel Mališ, Peter Meluzin, Michal Moravčík, Mothers Artlovers, Michal Murin, Ilona Németh, Martin Piaček, Pode Bal, Tomáš Rafa, Reakcia, Emília Rigová, Rafani, Maroš Rovňák, Rudolf Sikora, Stojíme pri kultúre, Kateřinā Šedā, Maja Štefančíková, Novā Věčnost, Martin Zet, Jana Želibská

Nad podujatím prevzala záštitu prezidentka Slovenskej republiky pani Zuzana Čaputová.

Politické aspekty v slovenskom a českom umení po roku 1989

MOC BEZMOCNÝCH

Kurátorka: Lenka Kukurová

TRVANIE
22. november 2019 – 23. február 2020

KHB
Kunsthalle
Bratislava

Moc bezmocných

Kurátorka: Lenka Kukuřová

November '89 je významným politickým medzníkom našich novodobých dejín, ktorý zásadne ovplyvnil aj postavenie umenia v spoločnosti. Nadobudnutá sloboda prejavu umožnila umelcom a umelkyniam nielen verejne prezentovať ich diela, ale aj otvorene vyjadrovať kritické názory. Pri príležitosti tridsiateho výročia novembrových udalostí pripravila Kunsthalle Bratislava výstavu *Moc bezmocných* zameranú na umenie, ktoré kriticky reflektuje spoločenské problémy v slovenskom a českom kontexte. Výstava mapuje, ako sa rozličné politické otázky odrážali v umeleckej tvorbe na Slovensku a v Českej republike v priebehu posledných tridsiatich rokov.

Škála námetov, ktoré sa vo vystavených dielach objavujú, je veľmi široká: od adresnej kritiky konkrétnych politických postáv až po celospoločenské problémy, akými sú napríklad postavenie žien v spoločnosti, konzum či rasizmus. Konkrétne dejinné osobnosti sú skôr epizodickými postavami v spoločenskej atmosfére, ktoré upriamujú pozornosť na politické mechanizmy. Dôležité miesto na výstave má téma, v ktorej sme ako spoločnosť od prevratu, bohužiaľ, absolútne zlyhali – riešenie environmentálnych problémov. Aktivity Rudolfa Sikoru a mnohých iných, v umení či mimo neho, už v 70. rokoch minulého storočia upozorňovali na nutnosť zastaviť

„(...) moc „bezmocného“ umenia spočíva v postupnom narúšaní a zmene spoločenskej atmosféry a v upozorňovaní na morálny rozmer politiky.“

RUDOLF SIKORA: Výkričník, 1974 – 2014, objekt, kombinovaná technika, 500 x 120 cm, foto: Richard Köhler

MARIE LUKAČOVÁ: Oddcher's Eco Trip, 2018, video, 3:00 min., foto: archív autorky

znečisťovanie životného prostredia. Táto téma je odvtedy neustále spojená so symbolickým výkričníkom.

Jednotlivé diela sú na výstave pomocou krátkych textov zasadené do doby svojho vzniku a približujú problémy, ktorými v danom čase žila slovenská a česká spoločnosť. Česko-slovenský rozmer výstavy je dôležitý nielen kvôli previazanosti a vzájomného ovplyvňovania slovenskej a českej výtvarnej scény, ale aj z hľadiska spoločnej politickej minulosti, ktorá doteraz formuje spoločenskú atmosféru. Niektoré umelecké diela sú výpoveďami o svojej dobe, z veľkej časti však majú nadčasovú platnosť. Hoci politická orientácia jednotlivých umelcov a umelkyní môže byť navzájom protichodná, odkaz ich diel vždy smeruje k presadzovaniu princípov slobody, ľudských práv a demokracie. Kritika obsiahnutá v dielach je slobodným autorským rozhodnutím, nie je spojená s konkrétnymi politickými stranami a je namierená „zdola nahor“. Možnosti umeleckej slobody sú pritom indikátorom stavu spoločnosti.

Názov výstavy *Moc bezmocných* odkazuje na medzinárodne známu esej Václava Havla z roku 1978. Havel v tomto texte popisuje možnosti vzbury v neslobodnej spoločnosti. Napriek zmene politického usporiadania je táto esej stále univerzálne platná. Poukazuje na skutočnosť, že každý človek je nielen obeťou systému, ale zároveň sa svojou participáciou na ňom stáva jeho nástrojom a oporou. Dôraz je kladený na postoj každého jednotlivca a na jeho možnosti vzbúriť sa proti nespravodlivosti. Napriek zdanlivej márnosti snaženia, ktoré je navyše často spojené s odmietaním zo strany verejnosti, prispieva každé protestné politické gesto k postupnej náprave a spoločenskej zmene.

KATEŘINA ŠEDÁ: Veď sa siveň!, 2009 – 2019, inštalácia, kombinovaná technika, variabilné rozmery, foto: Michal Hladák

Havlovo pomenovanie *Moc bezmocných* sa stáva v spojení s umeleckou výstavou metaforou vplyvu, ktorý má umenie na spoločnosť. Kritické umenie, ktoré sa z princípu priamo na politickej moci nepodieľa, je často na okraji záujmu verejnosti a aj politickej reprezentácie, prípadne je terčom mocenských útokov. Zodpovedá tomu aj aktuálna slovenská a česká realita. Súčasné umenie vzniká často skôr „napriek“

ako vďaka daným pomerom. Výstava *Moc bezmocných* vznikla pre štátnu inštitúciu Kunsthalle Bratislava, avšak jej realizácia prebiehala v podmienkach, keď bolo budúce postavenie tejto inštitúcie dlhodobo ohrozené a nejasné.

Hoci k priamym cenzorským zásahom dochádza v našom prostredí za posledných tridsať rokov len ojedinele, cenzúra nadobúda menej očividné formy: zrušenie dotácie či spolupráce, odobratie priestoru, zástupné technické problémy a podobne. Časť vystavujúcich umelcov a umelkyní sa dokonca stretla s priamym finančným či právnym postihom za vyjadrenie svojho kritického názoru. Napriek tomu spočíva moc „bezmocného“ umenia v postupnom narúšaní a zmene spoločenskej atmosféry a v upozorňovaní na morálny rozmer politiky.

ZBENA KOLEČKOVÁ: Starý recept, 2001, fotografia, 40 x 45 cm, foto: archív autorky

KRISTOF KINTERA: Revolúcia, 2005, objekt, elektromechanický systém, mikročipový ovládač, kovová konštrukcia, polyuretán, odevy, 95 x 45 x 35 cm, foto: archív autora